

Herskabsliv på ”Vindingegaard” i slutningen af 1800-tallet

Gårdstørrelser

Tidligere skelnedes der mellem gårde på under 12 tdr. hartkorn, proprietærgårde fra 12 til 24 tdr. hartkorn og herregårde med hartkorn derover.

Reerslev, der den gang var hovedsognet, var både arealmæssigt og mht. dyrket areal 25% større end Vindinge. Sognet havde også flere store gårde, først og fremmest Barfredshøj med 42½ td. hartkorn (375 tdr. land), men også Reerslevgaard med 16 tdr. hartkorn (152 tdr. land) og to gårde i Stærkende på hver ca. 12 tdr. hartkorn, altså lige over grænsen.

I Vindinge var der Mindstrupgaard af samme størrelse som Stærkendegårdene, og så var der Vindingegård, som i en periode fik et herskabeligt anstrøg, som hævdede den over de øvrige vindingegårde.

Vindingegaard

Siden 1500-tallet havde fæstegården tilhørt kongen, og sandsynligvis lejlighedsvis været ”bedested” eller rasteplads for kongelige, som havde brug for et hvil, et måltid eller friske heste. Vi kender regnskabet fra sådan et besøg af Frederik III og hans følge den 6. november 1648, hvor der blev ædt og drukket for 66 rigsdalere svarende til et års indtægter af 4-5 store fæstegårde.

Efter en omtumlet skæbne op gennem 1700-tallet kom gården med sine 14½ tdr. hartkorn under Svenstrup, hvor den blev kaldt ”Vindingegården”, fordi den var godsets eneste i Vindinge. Ved udskiftningen omkring 1783 fik den en meget fordelagtig lod øst for byen.

Vindingegaard vinteren 1954/55, mens den var ejet af Richard Stærkind. Porten førte ud til den gamle indkørsel fra ”den vestre gade” (Tingvej).

Tysk adel kommer til Vindinge

Den 29.4.1864 – elleve dage efter tyskernes erobring af Dybbøl – købte Hartvig Conrad Frantz Barner Vindingegaard for 26.900 rigsdalere. Han var efterkommer af et medlem af gammel Mecklenburgsk adel, Joachim Hartvig Johann von Barner, som kom til Danmark i 1700-tallet. Conrad Barner var født den 15.2.1834 som ældste søn af en fyrinspektør på Langeland, og kort før ankomsten til Vindinge var han blevet gift med Marie Louise Ermuthe Stolze, født den 4.8.1842. Hun døde imidlertid allerede 3 måneder efter overtagelsen af Vindingegaard i barselsseng den 27.6.1864.

Barner levede alene nogle år og giftede sig så igen den 24.10.1873 med en pige fra sognet, men ikke en hvilken som helst: Johanne Charlotte Marie Jensine Dorph-Petersen, født som ældste datter på Barfredshøj den 25.7.1840, Dorph efter moderen, Petersen efter faderen.

Barfredshøjs hovedbygning fra 1848, tegnet af en af tidens toneangivende arkitekter, den dansk-tyske professor G.F. Hetsch.

Ved folketællingen 1880 var Johanne Charlotte 39 år og havde født sin 45-årige husbond 3 børn, Otto på 5, Vilhelm på 3 og Margrethe på 2. Hun havde 3 piger og en (hus)jomfru til hjælp med børnene og husholdningen og Barner 4 karle på gården. Desuden havde de en ”slægtning”, Ols Dorph-Petersen på 30 år boende.

Herskabsliv på Vindingegaard

I 1872 var Barner højstbydende på en auktion over matrikel nr. 15's udlod på 28½ tdr. land ovre mod Reerslev. Den lå op ad hans egen jord, og Vindingegaard nåede dermed op på 16 ½ td. hartkorn og 154 tdr. land. I 1886 byggede Barner et nyt stuehus – sandsynligvis efter en brand - og satte årstallet og sine initialer CB på nordgavlen, hvor de stadig kan ses på det velbevarede hus.

Barner selv har herudover ikke sat sig spor i Vindinges historie. Som proprietær behøvede han ikke gå rundt i arbejdstøj fra morgen til aften som gårdmændene, der sammen med deres karle udførte det daglige arbejde på gårdene. Men landmand skulle han være og stå for gårdens drift. Han kunne ikke som en godsejer overlade dette til en dygtig forvalter og så dyrke sine andre interesser.

Folketællingen 1890 giver et godt billede af forholdene. Otto på 15 og Vilhelm på 13 var ikke længere hjemme og har sandsynligvis været på en af landets drenge-kostskoler. Proprietærbørn behøvede ikke at komme ud at tjene som

gårdmandsbørnene. Margrethe på 12 og hendes lillesøster Caroline på 9 havde en 30-årig dame fra Helsingør som privatlærerinde. Deres mor havde i sin tid selv haft en cand.theol. som huslærer, men rundt omkring på præstegårdene og proprietærgårdene var en hel generation af ugifte privatlærerinder i sving.

Derudover havde fru i huset en 17-årig syjomfru, en 25-årig husjomfru, en 24-årig svensk stuepige til hjælp – og til det grove en 30-årig malkepige, som sammen med den 22-årige avlskarl og en 19-årig landvæsenselev bistod på gården. Husstanden rummede 15 personer, men derudover fungerede huset på matr.nr. 58b (Mejeristræde 2) som fodermesterbolig, og karleholdet blev i travle tider suppleret med daglejere. På Barfredshøj med eget ”herregårdsmejeri” var husstanden samme år på 29 personer. Den 30.7.1892 døde proprietær Barner, og hans enke solgte den 4. maj 1894 Vindingegård til Carl Georg Thomsen for 75.000 kr. Thomsen og hans efterfølger tog mere del i sognets liv og var bl.a. aktive omkring vandværket fra 1897. Proprietær Thomsen blev leder af initiativgruppen til vandværket og var indtil 1904 reelt dets formand. Ved vandværksbidragenes beregning sattes gårde med 8-12 tdr. htk. til ”1 part” – ”hvorefter dog bemærkes, at proprietær Thomsen skal betale 1 ¼ part”.

Storhedstidens afslutning

Det var også Thomsen, som i april 1905 forberedte den senere udstykning af Vindingegård, foreløbig i 16 lodder. I slutningen af 1907 kom Frederik Bernhard Nielsen til, og i begyndelsen af januar 1908 kunne avisen meddele: ”Efter forlydende agter proprietær Nielsen, Vindingegård, at udstykke Vindingegårds fortrinlige jorder i større og mindre parceller, muligvis til statshusmandsbrug”.

Statshusmandsloven af 1899 skulle forbedre lønarbejdernes kår og sikre godsejere og gårdmænd stabil arbejdskraft. 1903-1907 var der oprettet 9 statshusmandsbrug i Vindinge, hvortil så kom udstykningerne fra Vindingegård. De stoppede dog i 1908, da metodisten Crilles Jensen opkøbte de sidste knap 50 tønder land med ”stambygningerne” ved Kærvej. Han og hans enke var på gården til 1949. Om gårdens historie i øvrigt henvises til ”Vindinge Lokalhistorisk Tidende” 9/2000.

Vindingegaard, Kærvej 10, 1998. Stueetagen havde da tilhørt Inga Kjær og Johannes Pedersen siden 1971, mens førstesalen i 1998 ejedes af Birgitta og Finn Schou.

Vindingegaards store, gamle toft, set fra luften. Øverst til venstre ses hovedbygningen med haven mod vest på matr.nr. 26ah. De øvrige matrikler med senere bebyggelse er vest for Kærvej: 26az, 26ai, 26ch, 26ax, 26aø, 26a og 26aæ. Matriklerne øst for Kærvej er 26af, 26ag, 26cl og 26cm, som ligger på opfyldningen af Vindingegaards del af det store gadekær.

Helge Land Hansen,
Vindinge Lokalhistoriske Forening 2019.